

oznajemo sa analizom Lijepog Uzvišenog, Tragičnog, Komičnog.

Vrlo je značajno da većina razlikuje prirodno lijepo i umjetnički lijepo kao i to kakav je to ontološki a kakav gnoseološki aspekt umjetnosti.

Kako razlikovati estetski predmet i na koji način o njemu donosimo estetski sud?

Svjesna činjenice da je ova problematika učenicima apstraktna, Tretiranje filozofske problematike podrazumijeva poznavanje za to primjerene terminologije, prof. Lačević je poslije svake methodske jedinice dala objašnjenje za one filozofske termine koji su tu novi. Ovdje je posebno vođeno računa o olakšavanju izučavanja estetike učenicima koji nemaju filozofiju već samo estetiku.

U tom kontekstu je i pregled estetičkih učenja kojima prethodi prikaz filozofskog učenja a potom se izlaže estetska teorija dotične škole.

Polazeći od rađanja estetike u Antici pa do kretanja u Savremenoj estetici vidljivo je da se od apsolutnog saznanja umjetničkih pojava završava u istraživanju u konkretnoj vrsti umjetnosti te nastajanju

mnogobrojnih estetika muzike, filma, arhitekture, itd.

Moderna umjetnička djela prelaze preko u estetici važećih pravila vrednovanja. To je posebno vidljivo u modernoj muzici.

“Moderna muzika upućuje svojim izrazom na unutarne sukobe i suprotnosti postojećih društvenih odnosa. Kad se protivriječnosti svijeta misle u muzici, a ona je najsamostalnija umjetnost, to tada svjedoči o nepomirljivim sukobima u svijetu. 2)

Pregled estetičkih teorija završava se sa estetikom moderne umjetnosti i njenom težnjom da govori o umjetnosti koja hoće da bude način života i da je sudionik svim oblicima savremenosti. Tako avangardizam u umjetnosti izražava sve one težnje umjetnika da iskoče iz tradicionalnog kolosijeka. U tom smislu umjetnosti postaje istovremeno i kritika postojećeg i traženje novog puta i novih istina.

Pitanje kakva treba biti umjetnost u modernom svijetu koji je po sebi već razbijen i otuđen sadrži u sebi i moguće odgovore?

Tako imamo savremenu poeziju koja je igra riječima, romani nemaju klasičnu fabulu u drami se

ne zbiva ništa osim Ništavila. Sve to upućuje na stanje modernog svijeta.

Umjetnosti ostaje da poima život kao nemoćni krik umjetnika u jednom dehumaniziranom svijetu. Moderni svijet i sve ono što ga takvim čini jest pod dominacijom scientističkog uma.

U razumijevanju i analizi ovih pojava prof. Lačević naglašava da estetika ima smisla ako istražuje unutarne izvorne veze između svijeta i njegovog izražavanja u umjetnosti.

Udžbenik je obogaćen izborom tekstova vezanih za estetsku tematiku koja se izlagala. Oni su ovdje u funkciji bližeg razumijevanja problema ali i ostvarivanje dijaloga između učenika i nastavnika. Tek u dijalogu je moguće razvijati filozofsko mišljenje učenika i poučavati ga da samostalno donosi estetske sudove.

Almedina Bektić-Čelebić

Bilješke:

1) Ibid, str., 17

2) Ibid, str., 64

RAZUMIJEVANJE DUHA VREMENA

Jusuf el-Karadawi “Kultura naobrazbe da’ije” KPD “Svjetlost” - Konjic, 2000. Prijevod

Svestrano i temeljito, poznavanje islama kao i drugih neislamskih svjetonazora učinilo ga je često citiranim autoritetom širom svijeta. Ono što nam se posebno čini značajnim istaknuti je njegov napor da se islam predstavi savremenom čovjeku na njemu prihvatljiv način. Čovjeku koji je danas suočen sa mnoštvom ideoloških strujanja i kvaziteorija.

Usljed složenosti problematike svijeta u kojem živimo, onaj ko u tom

svijetu poziva u islam mora se suočiti s njegovim problemima, poznavati ih iznutra i djelovati u pravcu pozivanja ka Istini. Zbog toga on razmatra šta sve da’ija (to jest onaj koji poziva u islam) mora poznavati kao dio svog ličnog naoružavanja.

Posebna vrijednost knjige je posećenost na oružje da’ije koji se odnosi na idejnu i kulturnu stranu. On se, naime, pita koji je nužni obrazovni

nivo koji treba posjedovati da’ija danas? Sigurno je da se ti zahtjevi, s obzirom na povijesnu situaciju u kojoj se pozivalo u islam, drastično mijenjali.

Najvažnije oružje da’ije je Iman, i to onaj Iman što se nosi u srcu a potvrdi ga djelo. Druga vrsta oružja je moral, koji on označava kao plod istinskog vjerovanja. Potom slijedi znanje, naobrazba ili kultura. Ovo posljednje je predmet šire rasprave.

Sigurno je da se savremeni čovjek na svom putu ka spoznaji Boga nalazi u delikatnoj situaciji. On mnogo više zna od ljudi u ranijim stoljećima, ali je zato i mnogo više zbunjen i izgubljen u poplavi znanja i kvazi znanja koje mu se nudi. Njegov svjetonazor

počesto je zagađen raznim ideologijama, a svijest prepunjena sapunastim šundom sa masovnih medija.

Islamski misionar doista nema nimalo lahak zadatak. On mora takvom čovjeku ponuditi kulturu čija je osnova islam.

Elementarno znanje o vjeri da'ija mora crpiti iz originalnih islamskih izvora. Njegova obaveza je stalno učenje Kur'ana sa razumijevanjem, što mu omogućava da su mu stalni prisutni kur'anski dokazi kojima potvrđuje svoju misiju. Potrebna je stalna savjest o Kur'anu koji sadrži Božije znanje, Mudrost, Milost, Moć. Obaveza je da'ije da ponudi kur'ansko znanje ljudima na jednostavan način pri čemu će se kloniti dokazivanja onim dokazima koji to nisu, kao i čuvanje opasnosti da se parcijalizira tekst i upotrebljavaju manje jasni ajeti pri svojoj misiji i prilikom toga se dovode ljudi u konfuziju i nerazumijevanje.

Da'ija se također mora čuvati pozivanja sa lažnim hadisima (obavezan je da stalno provjerava izvore) kao i onih koji imaju slab lanac u predaji. Nužno je da pozivač u islam dobro poznaje Poslanikov životni put. U tom smislu prof. Karadawi predlaže u svojoj knjizi i spisak provjerene literature koja bez sumnji može koristiti mladom da'iji.

Najvažnije što da'ija treba svjesno učiti je čisti islam. Islam kao potpun sistem života, pojedinačnog i društvenog, duhovnog i materijalnog. Zbog toga on posebno potcrtava nekoliko opasnosti u koju može upasti neznačka interpretacija islama:

1) pa se islamu pripisuju neka iskrivljavanja iz ranijih vjera;

2) da se parcijalno predstavi učenje islama;

3) da se unakaze učenja o ibadetu, moralu i pravu;

Zato se mora islam, izučavati na osnovu originalnih izvora. Interpretacija treba biti uravnotežena, podjele jasne, a pojmovi definirani.

U uvjetima modernog života poseban značaj ima naobrazba da'ije iz sljedećih oblasti:

a) kultura islama, b) historija, c)

književnost, jezik d) filozofske nauke c) prirodne nauke, f) općenito praćenje savremenih zbivanja.

Da'ijino nerazumijevanje problema današnjih muslimana i zbog toga njegova kriva strategija uzrok je mogućeg neuspjeha. Tako ponekad veliki trud uložen na pogrešan način predstavlja uzaludno rasipanje energije.

Da'ija tako mora dobro poznavati povijest, i to ne samo povijest islama, nego sva značajna povijesna kretanja u svijetu, znati razvoj kulture i civilizacije. On mora biti u stanju suprotstaviti se orijentalističkim zabludama, njihovom iskrivljavanju životopisa Muhammeda, a.s., njihovom veličanju antičke i rimske civilizacije, a minimiziraju islamske. Znati šta je to evropocentrizam i kuda vodi? Isto tako on mora imati kritički odnos prema arapskom nacionalizmu, koji šteti univerzalnim vrijednostima islama.

Budući da je osnovno oruđe našeg sporazumijevanja jezik, već je samo po sebi razumljivo da da'ija ima visok nivo književno-jezičke naobrazbe kako bi mogao valjano obaviti pozivanje u vjeru. Sam Kur'an je između ostalog i književna mudžiza. Njegov vrhunski stil i ljepota izražavanja plijenila je sve koji bi ga slušali, prijatelje i neprijatelje.

Već smo ranije spomenuli složenost društvenih odnosa koji nas okružuju. Upravo iz tog razloga nužno je poznavati temelje onoga što se danas naziva društvenim naukama kao što su psihologija, sociologija ekonomija, filozofija, etika povijest. Mora se imati u vidu da su društvene nauke podložene utjecaju ideologija razne vrste što dodatno komplicira problem.

Mnoge kvazinaučne teorije pod utjecajem ideologija ušle su u okrilje društvenih nauka.

Odatle su se pod klinkom naučnosti propagirali: materijalizam, darvinistička teorija o porijeklu čovjeka, kvazihistorija itd. Radi toga da'ija treba dobro poznavati materijalističke, pozitivističke i idealističke pravce, ne da bi bio propagator nji-

hovah strujanja već da bude u stanju da razobličih njihove skrivene namjere, da demaskira tzv. naučnost pod kojom se često serviraju sumnjive teorije koje ne mogu izdržati stručnu naučnu ekspertizu. Ovako predstavljene su u funkciji rušenja vjere. Da bi to mogao odraditi, da'ija treba imati solidno znanje iz društvenih i prirodnih nauka. Naravno, od njega se ne traži da nešto od toga mora specijalizirati već dobro razumjeti, savremeni život.

Nauka je danas postala njegovim osnovnim oblikom svjesti, neki kažu i žila kucavica modernog društva. Iz svijeta koji pokreće nauka u mnogim njegovim osnovnim vidovima da'ija ne može biti isključen. Mnoge vjerske istine ljudima ovog vremena moguće je približiti saznanjima eksperimentalnih istraživanja.

Nauka je svojim otkrićima potvrdila mnogo od onoga o čemu vjera govori i objasnila štete koje čovjek ima ako narušava Bogom danu zakonitost (istraživanja u medicini i alkoholizmu, bludu, npr.)

Na kraju nije dovoljno samo imati veoma široku naobrazbu. Potrebno je poznavati konkretne prilike u svijetu u kojem se živi, faktore koji taj svijet pokreću, probleme koji ga tište, običaje.

Kao i da poznaje probleme potlačenih islamskih manjina (npr. u Rusiji, Filipinima itd.)

Da'iji je nužno poznavati sredstva koja se u svijetu koriste u borbi protiv islama, na polju političke, ekonomske, idejne borbe. Djelo Kulturna naobrazba da'ija ima iznimnu važnost i trebala bi biti obavezna literatura. Ni jedan islamski aktivist danas ne može biti uspješan bez poznavanja onog na čemu prof. Karadawi insistira. Složenost prilika u kojima se poziva mora odgovarati sveobuhvatnosti naobrazbe s kojom će se ostvariti zadatak na adekvatan način.

Almedina Bektić-Čelebić